

Suomen Kylät
Finlands Byar

Suomen Pelastusalan
Keskusjärjestö

SPEK

Turvallinen kylä Opas kylien turvallisuustyöhön

Oppaassa on koottuna toimijoita, toimenpiteitä ja vinkkejä, joiden avulla voidaan ylläpitää ja kehittää kylien turvallisuutta ja asukkaiden hyvinvointia. Opas on tarkoitettu kylätoimijoiden turvallisuustyön ja kyläläisten omatoimisen varautumisen tueksi.

Sisällys

Kirjoittajat
Aikku Eskelinen (alkuperäinen julkaisu 2019)
Suvi Fried (päivitys 2023)

Kuvat
Rodeo
Freepik

Ulkoasu
Aleksi Salokannel / SPEK

ISBN 978-951-797-730-2 (pdf)
Helsinki 2023

Julkaisija
Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK
Ratamestarinkatu 11, 00520 Helsinki
Puhelin (09) 476 112, spekinfo@spek.fi
www.spek.fi

Lukijalle	5
Kyläturvallisuuden kokonaisuus	7
Kyläyhdistys paikallisena toimijana.....	7
Kyläsuunnitelma	8
Kylän turvallisuustyön prosessi.....	8
Kyläturvallisuuden yhteyshenkilö	10
Turvallisuuskyselystä turvallisuussuunnitelman laatimiseen	10
Kylän keskinäinen yhteydenpito	11
Kylätalon pelastussuunnitelma	12
Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma	14
Viranomaisyhteistyö	17
Pelastuslaitokset	18
Poliisi	19
Rajavartiolaitos.....	19
Ideoita kylien turvallisuustyöhön.....	20
Paloturvallisuus	27
Paloturvallisuus.....	27
Palovaroitin on henkivartijasi.....	28
Hyviä sammutusvälineitä	29
Poistumisturvallisuus.....	29
Varautuminen	31
Jos sähköt katkeavat	32
Varaudu veden tulon katkeamiseen	34
Tulviin varautuminen	35
Myrskyihin varautuminen.....	35
Hätänumeron käyttö oikein	38
Turvallinen toiminta digitaalisessa ympäristössä.....	40
Turvallisuusvinkit ja -verkostot	41

Lukijalle

Kylien turvallisuus rakennetaan kylätoimijoiden ja kyläläisten yhteistyönä. Tämä opas on tarkoitettu kylätoimijoiden turvallisuustyön ja kyläläisten omatoimisen varautumisen tueksi. Oppaasta löydät käytännön neuvoja ja vinkkejä kyläyhteisöjen turvallisuustyöhön ja jokaisen kyläläisen arkipäivään.

Paikallisuus on kylätoimijoiden ja alueen asukkaiden tärkein vahvuus turvallisuussuunnittelussa. Tunnetaan väestö, seutu, maastot, liikenneväylät, luonnonolot ja yleisimmät riskitekijät. Tiedetään, mitä kukin osaa ja millä resursseilla toimitaan. Auttaminen on luonnollista ja siihen ryhtyminen joustavaa ja ketterää. Olosuhteiden tunteminen ennaltaehkäisee onnettomuuksien syntymistä tai laajenemista. Voidaan ennakoida ja reagoida muuttuviin tilanteisiin helposti.

Kylätoiminta tuo toimeliaisuutta, yhteishenkeä ja levollisuutta kaikkien asukkaiden elämään. Viihtyminen ja hyvinvointi lisääntyvät yhdessä tekemällä ja vastuun jakamisella kaikkien kyläläisten, muiden kylien ja viranomaisten kanssa.

Oppaan alussa kuvataan kyläturvallisuuden kokonaisuus ja turvallisuustyötä kylätoimijoiden näkökulmasta mukaan lukien turvallisuuden tärkeimmät viranomaiskumppanit. Loppupuolella nostetaan esiin kylän ja kyläläisten toimia paloturvallisuuden varmistamiseksi ja erilaisiin hätätilanteisiin varautumiseksi. Pitkin opasta aiheittain ja lopusta löydät runsaasti linkkejä lisätietoon turvallisuusaiheisiin liittyen.

Opas on alkuaan tuotettu Palosuojelurahaston (PSR) rahoituksella Arjen turva harvaanasutuilla alueilla -hankkeessa (SPEK 2019). Alkuperäinen teksti on tiivistetty ja päivitetty maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella vuoden 2023 aikana. Päivitystyöhön on saatu arvokkaita kommentteja usealta maaseudun ja kylien turvallisuuteen perehtyneeltä taholta esimerkiksi maakunnallisilta kyläasiamiehiltä.

Kyläturvallisuuden kokonaisuus

Kyläyhdistys paikallisena toimijana

Paikallinen kylä- ja asukas yhdistys on omien asukkaidensa näköinen ja kokoinen toimija. Se määrittelee itse omat tehtävänsä ja toiminnan luonteen. Paikallinen yhdistys on usein rekisteröity toimija, jolloin se voi omistaa kiinteistöjä, hallita irtaimistoa, palkata henkilöstöä ja solmia sopimuksia. Toimintaa määrittelee ensisijaisesti yhdistyslaki. Jos toiminta on liiketaloudellista, on tärkeä muistaa yhdistyksen velvoitteet veronmaksajana ja työnantajana. Toisinaan kyläyhteisö ei ole perustanut yhdistystä, mutta toimii toiminnallisena yhteisönä. Turvallisuuseikat on tärkeä ottaa huomioon riippumatta siitä, onko kyseessä rekisteröitynyt yhdistys vai ei.

Osa kyläyhdistykset ja seuroista omistaa kylätaloja, seurantaloja tai tanssilavoja. Kylätalo voi vanha koulu- tai kaupparakennus. Valtaosa toiminnasta mukaan lukien kiinteistöjen korjaukset ja ylläpito perustuu paikalliseen talkootyöhön ja aktiivisuuteen.

Moni kunta tukee alueensa kyläyhdistyksiä myöntämällä vuosiavustuksia. Erilaisilla hankerahoituksilla, esimerkiksi Leader¹-ohjelman kaltaisella tuella on paikallinen yhdistys voinut kehittää omaa toimintaympäristöään. Kyläyhdistykset ovat merkittäviä paikallisia toimijoita.

1. Leader (Liaison entre Actions de Développement de l'Économie Rurale) = Leader-ryhmät (53) koordinoivat EU:n, valtion ja kuntien yhteistoiminnallisia hankerahoituksia maaseudun kehittämiseen.

Kyläsuunnitelma

Kyläsuunnitelma on alueen toimijoiden tahtoasiakirja siitä, mitä aluekehittämistä kylässä tulisi tehdä, kenen toimesta sekä millä aikajänteellä ja resursseilla. Kyläsuunnitelman tekoon voidaan hakea mm. EU- tai Leader-rahoitusta tai muuta aluekehittämistukea. Suunnitelmaa on hyvä päivittää aika-ajoin kyläilloissa ja paikallisyhdistyksen vuosikokouksissa, jotta toiminnan seuranta ja arviointia tulisi tehtyä.

Kyläsuunnitelmassa voidaan painottaa erityisiä teemoja, esimerkiksi nuorison tai ikääntyvän väestön tarpeet, liikenne- järjestelyt, ympäristöasiat tai kylän viihtyvyys, terveellisyys ja turvallisuus asuin- ja työpaikkana.

Kylän paikallistoimijoiden osaaminen ja taidot ovat valtava resurssi kunnan ja viranomaisten tukena. Kylän turvallisuustyön näkyvyys vaatii kyläläisten sitoutumista ja vastuun jakamista. Kun turvallisuusteema on säännöllisesti esillä, antaa se kyläläisille varmuutta ja rohkeutta ottaa kantaa ja tehdä oma osuutensa oman kylän turvallisuuden edistämiseksi.

Lisätietoa kyläsuunnitelmasta löydät esimerkiksi osoitteesta

- ▶ www.kylamme.fi/tietopankki/ukk/

Kylän turvallisuustyön prosessi

Kylän turvallisuustyö on vaikuttavinta, kun suunnittelu ja toteutus tehdään yhdessä kyläyhteisön ja paikallisten viranomaisten kanssa. Kylän turvallisuussuunnitelma on osa kunnan varautumissuunnitelmaa, joten kunnan kyläyhteyshenkilön on tärkeä osallistua prosessiin. Osa hyvinvointialueista on nimennyt työntekijän, joka vastaa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä. Keskeisiä viranomaisia ovat turvallisuuden konkretian kannalta poliisi ja pelastuslaitos, joten heidän on tärkeä kutsua mukaan prosessiin.

1. Kylän turvallisuusryhmän ja/tai yhteishenkilön nimeäminen

2. Kyläturvallisuuskysely → tulosten yhteenveto ja analysointi

3. Kyläturvallisuussuunnitelman laatiminen taustatietojen pohjalta

- Kylän taustatiedot: väestö, maantiede, sääolot, kausiluontoiset riskit
- Turvallisuuskyselyn tulokset
- Kylätalon pelastussuunnitelma
- Muut ilmenneet tekijät

4. Kyläturvallisuussuunnitelman jalkauttaminen ja toteutus

- Koulutukset
- Harjoitukset
- Varautuminen (turvallisuuskaluston ja -välineistön hankinta ja huolto)
- Kylävara

5. Valmiin kyläturvallisuussuunnitelman lataaminen www.kylamme.fi -sivustolle

■ Kylän turvallisuustyön prosessi

Kylän turvallisuussuunnitelmaan on hyvä kirjata kylältä löytyvät häiriötilanteissa hyödylliset resurssit. Resursseja ovat muun muassa aggregaatteja, kaivoja, ja omavaraisia lämmitysjärjestelmiä, joita voidaan hyödyntää pitkässä häiriötilanteessa osana naapuriapua. Kartoitus toimii myös keskustelun herättäjänä.

Kyläturvallisuuden yhteyshenkilö

Kylien turvallisuustyön ylläpitäminen onnistuu parhaiten nimeämällä kylälle oma turvallisuuden yhteys- tai vastuuhenkilö. Hänen tehtävänä on ensisijaisesti tiedottaa esimerkiksi tulevista turvallisuuskoulutuksista ja huolehtia yhdistyksen kokousasiakirjoihin ajantasainen tieto kylän turvallisuustyön etenemisestä.

Turvallisuustyön onnistuminen vaatii henkilöltä itseltään motivaatiota tehtävään ja kyläläisten vahvan tuen. Sitoutumisen edellytyksenä on myös se, että yhteyshenkilö kokee aidosti pystyvänsä vaikuttamaan turvallisuusasioihin omalla kylällä ja tehtävä koetaan tärkeäksi. Motivoitunut yhteyshenkilö ottaa mielellään vastuuta ja vie asioita eteenpäin kyläturvallisuuden osalta.

Turvallisuuskyselystä turvallisuussuunnitelman laatimiseen

Turvallisuuskysely on hyvä lähtökohta kyläturvallisuustyölle ja tukee kylän turvallisuussuunnitelman päivittämistä. Kyläläisten näkemykset ovat hyvä perusta turvallisuussuunnitelman laatimiselle, ja tulosten huomioiminen suunnitelmassa motivoi vastanneita mukaan turvallisuustyöhön.

Kylien turvallisuustyö ja turvallisuussuunnittelu ovat osa ihmisten jokapäiväistä arkea, johon kaikki kyläläiset voivat vaikuttaa. Onko koti ja oma kyläympäristö turvallinen? Toimivatko palvelut? Voiko avun saatavuuteen luottaa hätätilanteessa? Onko kyläläisillä tietoa, taitoa ja toimintakykyä odottamattomien tilanteiden varalle?

Kylien turvallisuussuunnitelman tekeminen on arjen yhteistyötä. Suunnitelmaan kirjataan ylös paikalliset, oman kylän turvallisuushaasteet, ja keinot, miten haasteisiin puututaan. Lisäksi suunnitelmaan

määritellään aikataulu, vastuutahot ja turvallisuustyön etenemisen seuranta ja suunnitelman päivitys. Suunnitelman valmistumisen jälkeen alkaa toteutusvaihe. Osa turvallisuustyötä voi olla kylän toimijoille jo tuttua, osaan tarvitaan koulutusta. Koulutusta voi kysyä paikallisilta yhdistyksiltä kuten palokunnat, pelastusliitot, Punainen Risti ja muut järjestöt ja viranomaiset.

Tavoitteena on, että turvallisuussuunnitelman päivitys tehdään vähintään kerran vuodessa. Turvallisuussuunnitelman päivitystarpeen arvioinnin voi tehdä kyläyhdistyksen, kylätoimikunnan tai muun kylän toimijayhdistyksen vuosikokouksessa ja suunnitella varsinaisen päivitysten muutosten laajuuden perusteella.

Kylän keskinäinen yhteydenpito

Yhteydenpito on tärkeä osa yhteisöjen toimintaa ja turvallisuutta. Yhteyksiä voi hoitaa tehokkaasti monella tapaa. Kylillä voi olla oma Facebook- ja WhatsApp-ryhmä. Yhteydenpidossa on hyvä huolehtia siitä, että eri yhteydenpitotavat on huomioitu ja tarvittaessa tiedon saa myös sähköpostilla tai tekstiviestillä.

Poikkeustilanteisiin voi varautua myös yhteisellä sopimuksella, jossa kylän oma puhelinluettelo kootaan ja jaetaan kaikkiin talouksiin. Puhelinluetteloon merkitään ne tärkeät puhelinnumerot, joihin jokainen voi soittaa hädän tullen. Luetteloon voidaan merkitä myös muutama olennainen palveluntuottaja kylällä.

Puhelinluettelo päivitetään vuosittain esimerkiksi kyläkokouksessa ja jaetaan vuosittain kaikkiin koteihin ja kesäasukkaille. Myös mahdollisessa kyläkaupassa tai muussa asiointipisteessä ja julkisissa tiloissa on hyvä olla jaettavana kylän tärkeät numerot.

Toisinaan tavanomaiset yhteydet eivät toimi. Näitä tilanteita varten on joillekin kylätaloille asennettu kyläradio. Kyläradio on yksi ratkaisu turvan lisäämiseen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Se toimii varaviestintäjärjestelmänä sivukyliä ja viranomaisten välillä, vaikka sähkö-

ja puhelinlinjat olisivat poikki. Joillakin kylillä on kokemuksia myös siitä, että kyläradiota on käytetty kylän myös tavanomaiseen arkiseen viestintään.²

Yhteystietojen kokoamisen yhteydessä on hyvä miettiä, miten kylälä autetaan toinen toistaan pitkässä häiriötilanteessa. Onko esimerkiksi tiedossa kylällä asuvat apua tarvitsevat asukkaat ja heidän yhteystietonsa selviytymisen tarkistamiseksi?

Kylätalon pelastussuunnitelma

Kylätalot tai muut vastaavat kylien ylläpitämät kokoontumistilat ovat tuoneet kylille paljon vireyttä ja yhteishenkeä. Tiloissa järjestetään monenlaisia kursseja, tapahtumia ja kyläläisiä yhdistäviä toimintoja sekä muun muassa majoitusta.

Pelastuslaki (379/2011) asettaa vaatimuksia kiinteistöjen pelastussuunnitelmien laatimiseen. Laissa veloitetaan, että rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma.

Laissa veloitetaan, että rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan:

- ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syntymistä
- varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa
- varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin
- pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät
- ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi.

Pelastussuunnitelman laatimisesta vastaa rakennuksen tai kohteen haltija. Jos rakennuksessa toimii useita toiminnanharjoittajia, rakennuksen haltijan tulee laatia pelastussuunnitelma yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa.

Pelastussuunnitelmassa on oltava selostus:

- vaarojen ja riskien arvioinnin johtopäätelmistä
- rakennuksen ja toiminnassa käytettävien tilojen turvallisuusjärjestelyistä
- asukkaille ja muille henkilöille annettavista ohjeista onnettomuuksien
- ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi
- mahdollisista muista kohteen oma-toimiseen varautumiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Pelastussuunnitelman pohjan löydät täältä:

- ▶ <https://pelastuslaitokset.fi/julkaisu/pelastussuunnitelmapohja>

2. Marttila, Henna (2015) Yhteisön ja turvan parantaminen kyläradiion avulla. Palvelumuotoilijan roolit ja ikäihmisten turvaaminen kotona. Pro gradu -tutkielma. Taiteiden tiedekunta, Lapin yliopisto.

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma

Pelastuslain 16 § mukaan tilaisuuden järjestäjän on laadittava pelastussuunnitelma yleisötilaisuuksiin ja muihin tapahtumiin, jos niihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski. Tapahtuman järjestäjän on ilmoitettava poliisille 5 vuorokautta ennen tapahtuman alkua.

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmassa on selvitettävä ja arvioitava tilaisuuden vaarat ja riskit. Niiden perusteella määritellään tilaisuuden turvallisuusjärjestelyt sekä tilaisuuden toteuttamisesta vastaavalle henkilöstölle ja tilaisuuteen osallistuvalla yleisöllä annettavat ohjeet onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja onnettomuus- ja vaaratilanteessa toimimiseksi. Pelastussuunnitelman on ensisijaisesti tapahtuman järjestäjän tueksi tarkoitettu asiakirja, jossa kuvataan tapahtuman järjestämiseen liittyvät riskit ja niihin varautuminen.

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma on toimitettava viimeistään 14 vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista tiedoksi alueen pelastusviranomaiselle eli paikalliselle pelastuslaitokselle. Jos selvitys ja arvio tilaisuuden vaaroista ja riskeistä tai niiden perusteella määritellyt turvallisuusjärjestelyt ja ohjeet ovat alueen pelastusviranomaisen arvion mukaan puutteelliset, voi pelastusviranomaisen palauttaa suunnitelman täydennettäväksi. Alueen pelastusviranomaisen tulee myöskin tarvittaessa suorittaa kohteessa palotarkastus. Pelastusviranomaisen tulee tarvittaessa ilmoittaa sille toimitetusta suunnitelmasta poliisille ja ensihoidosta vastaavalle terveysturvaviranomaiselle.

Räjähteiden tai palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien käytöstä erikoistehosteena tulee ilmoittaa etukäteen alueen pelastusviranomaiselle siten kuin asiasta säädetään vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 81 §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä yleisötilaisuuksista ja tapahtumista, joihin on laadittava yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma. Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Voit tutustua tarkemmin pelastuslainsäädäntöön Finlexin sivujen (www.finlex.fi) kautta.

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman tarkemman ohjeen löydät täältä:

- ▶ <https://pelastustoimi.fi/lomakkeet-ja-ohjeet/pelastussuunnitelma-yleisotilaisuudet-ja-tapahtumat>

Lisätietoja tapahtumien turvallisuudesta löydät Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) sivustolta:

- ▶ <https://tukes.fi/tapahtumaturvallisuus>

Viranomaisyhteistyö

Kylien turvallisuussuunnitelmat ovat osa kuntien turvallisuus- ja varautumissuunnittelua. Kylillä tehtävä viranomaisyhteistyö vaatii kaikkien osapuolten yhteistyötä. Yhteinen turvallisuussuunnittelu antaa työkaluja sekä kylien asukkaille että kuntien päättäjille. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan aitoa ja avointa vuoropuhelua, tapaamisia, sopimuksia ja ennen kaikkea selkeää työnjakoa.

Parhaimmillaan viranomaisyhteistyö vähentää riskejä ja tuo kylien turvallisuustyön näkyväksi kaikille toimijoille. Kylän toimijat päättävät siitä, miten viranomaisyhteistyötä omalla kylällä kehitetään ja millä keinoilla pyritään vaikuttamaan kylää koskeviin asioihin.

Pelastuslaitokset

Pelastuslaitokset ovat osa hyvinvointialueiden toimintaa. Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan

- pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa
- pelastustoimen valvontatehtävistä
- väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteesta sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä
- pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

► <https://pelastustoimi.fi/pelastuslaitokset>

Suomen pelastustoimen järjestelmän olennainen osa ovat vapaaehtoiset ja sivutoimiseen henkilöstöön perustuvat sopimuspalokunnat. Sopimuspelastajat osallistuvat pelastustehtäviin hälytyksen tullessa. He huolehtivat osaltaan onnettomuuksien ehkäisemisestä ja vahinkojen rajoittamisesta. Maassamme on noin 730 sopimuspalokuntaa ja noin 15 000 hälytyskelpoista sopimuspelastajaa.

► www.palokuntaan.fi

Oman alueen palokunnan löydät palokuntahausta:

► <https://24365.fi/palokuntahaku/>

Poliisi

Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa.

Poliisin tehtävänä on

- oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen
- yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen
- rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.

► www.poliisi.fi

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitos on yksi harvaan asutuilla alueilla ja saaristossa toimivista turvallisuusviranomaisista.

► www.raja.fi

Ideoita kylien turvallisuustyöhön

Alkusammutuskoulutus

Alkusammutuskoulutuksessa harjoitellaan käsisammuttimen ja sammutuspeitteen käyttöä oikean tulen kanssa. Harjoittelemalla rutiini ja uskallus kasvavat, ja tositilanteessa tulen kuriin saaminen onnistuu paremmin.

Alkusammutuskoulutuksen (AS1) järjestäminen omalla kylällä on hyvä tapa vahvistaa kyläläisten paloturvallisuustaitoja. AS1 antaa perustiedot ja -taidot palonalkujen sammuttamiseen. Koulutus sisältää yhden tunnin teoriaa ja yhden alkusammutusharjoitusta eli koulutuksen kesto on yhteensä n. kaksi tuntia. Koulutuksen voi järjestää esimerkiksi jonkun muun kylätapahtuman tai vuosikokouksen yhteydessä. Koulutuskustannuksia voi myös jakaa järjestämällä lähikylien kanssa yhteisen koulutuksen.

AS1-koulutus toteutetaan valtakunnallisen koulutusmallin mukaisesti ja todistukseksi koulutuksen suorittamisesta saat itsellesi alkusammutuskortin. Korttiin kirjataan kurssin päiväys, kortinhaltijan nimi sekä kurssinjohtajan allekirjoitus. Kortti on voimassa viisi vuotta.

Ensiapukoulutus

Kylässä kannattaa järjestää säännöllistä ensiapukoulutusta asukkaille. Kyläturvallisuuden yhdyshenkilö voi selvittää alueelliset palveluntarjoajat. Koulutuksia tarjoavat useat järjestöt ja yritykset. Ensiapukoulutusta voi tiedustella esimerkiksi Suomen Punaiselta Ristiltä.

Esteettömyyskartoitus

Kylälle voidaan haluttaessa tilata esteettömyyskartoittajan, tai itse tehdä kylällä esteettömyyskysely. Tämä saattaa tulla kyseeseen etenkin,

jos alueella asuu paljon ikäihmisiä. Esteettömyyskartoituksella selvitetään fyysisen ympäristön esteettömyys. Ihmisillä on hyvin erilaisia tarpeita liikkueessaan ja toimiessaan rakennetussa ympäristössä. Kun ympäristö ei vastaa näihin kaikkiin tarpeisiin syntyy liikkumiselle tai toiminnalle esteitä.

Kyläturvallisuuskysely

Turvallisuuskyselyn osiot:

Vastaajan

- taustatiedot
- turvallisuusosaaminen
- arvio kylätoiminnan eri osa-alueista
- arvio kylän viestinnästä
- arvio kylän turvallisuudesta: esim. tieverkko, kylätalo, maasto
- avoimia vastausmahdollisuuksia kunkin osa-alueen kohdalla.

Kylän turvallisuuskävely

Turvallisuuskävely on oivallinen ja mukava keino saada kyläläiset yhdessä miettimään omaa paikallista turvallisuutta monesta näkökulmasta. Kävelylle otetaan mukaan eri-ikäisiä kyläläisiä ja kävelyn dokumentoimista varten hankitaan tarvittavat välineet ja kartta, johon kävelyreitti on merkitty.

Turvallisuuskävely on myös keino saada kylän asukkaat, viranomaiset, yhdistykset, yritykset ja kiinteistönomistajat ym. tapaamaan toisensa ja keskustelemaan yhdessä paikoista, jotka tuntuvat turvatomilta tai tiedetään vaarallisiksi. Yhdessä mietitään, kuinka niistä voitaisiin tehdä turvallisempia ja viihtyisämpiä. Huomiota kiinnitetään myös turvallisiin ja viihtyisiin paikkoihin ja pohditaan, mikä tekee niistä sellaisia. Turvallisuuskävelyitä on hyvä järjestää sekä päivänvalossa että pimeällä.

Turvallisuuskävely muodostuu vähintään kuudesta tilannevaiheesta:

1. ideointi, tavoitteiden asettelu, suunnittelu ja valmistelu (sis. markkinointi ja kutsut)
2. kokoontuminen, orientaatio eli lähtökeskustelu ja johdanto tehtävään
3. kävely, havainnointi ja muistiinpanot
4. keskustelu, johtopäätökset ja jatkotoimenpiteistä sopiminen
5. dokumentointi, toimijatahojen päätöksenteko, aloitteiden eteenpäin vieminen
6. seuranta ja arviointi.

Asuin- tai toiminta-alueen turvallisuuskävelyjä on hyvä toteuttaa myös eri vuodenaikoina. Kävelyä tulee suorittaa määräajoin, jotta tulisi seurattua ja arvioitua, ovatko korjattaviksi sovitut asiat toteutuneet tai onko ympäristö oleellisesti muuttunut esimerkiksi rakentamisen, liikenteen tai kasvillisuuden lisääntymisen vuoksi.

Turvallisuuskävelyyn voidaan yhdistää myös alueen käyttöön liittyviä muita teemoja, kuten ympäristön ja maiseman hoito, rakennusperinne ja kulttuuri. Teemoilla saadaan erilaisia käyttäjäryhmiä osallistumaan turvallisuuskävelyyn. Yhdellä ja samalla kävelytapahtumalla edistetään monenlaista osallisuutta ja viihtyvyyttä.

Kyläturvallisuuden vuosikello

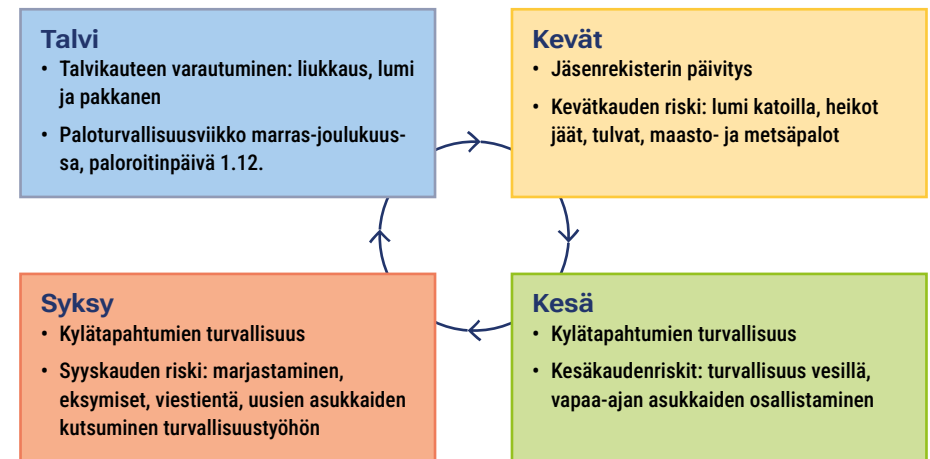
Turvallisuuden vuosikello on käyttökelpoinen ja pitkäjänteinen työkalu oman kylän turvallisuustyöhön. Sen avulla voi nähdä koko vuoden tapahtumat kokonaisuutena, ja sitä on helppo vuoden aikana tarkentaa. Mikäli vuosikello toteutetaan myös sähköisenä, on sitä helppo muokata ja se on nähtävänä kylän omilla nettisivuilla reaaliaikaisesti päivitettyinä.

Vuosikelloon merkitään kuukaudet ja jokaisen kuukauden kohdalle kirjataan kaikki ne turvallisuutta edistävät tehtävät ja tapahtumat, jotka ovat jo alkuvuodesta tiedossa. Vuosikelloon merkitään myös ne tahot, jotka ovat vastuussa kunkin tapahtuman toteuttamisessa.

Vuosikellon avulla ehkäistään turvallisuustyön kasautuminen vain tietyille ajanjaksoille ja vain tiettyjen henkilöiden toteuttamana. Vuosikello voi toimia myös yleisenä kylän tapahtumakalenterina ja auttaa samalla vuosi.

Vuosikello voi olla kellotaulu tai taulukko. Alla näet esimerkkejä vuosikellon sisällöistä. Oman kylän vuosikello laaditaan esimerkiksi säännöllisten ja kausittain toistuvien tapahtumien ympärille.

Vuosittain 13. päivä perjantai(t) on/ovat tapaturmapäiv(i)ä. Perjantai 13. on hyvä ajankohta muistuttaa tapaturmien kuten kaatumisten ennaltaehkäisystä.

Naapuriapuringin perustaminen

Naapuriapurinki tarkoittaa yhteiseen sopimukseen perustuvaa keskinäistä auttamista ja yhteydenpitoa. Kyläyhteisöissä on aitoa välittämistä ja kiinnostusta toisten arkista hyvinvointia kohtaan. Naapuriavun antamisesta ja vastaanottamisesta on tärkeä keskustella niin, että kaikille samanlainen käsitys muiden odotuksista avunsaannille ja valmiuksista auttaa. Elämäntilanteen mukaan kyky auttaa ja tarve saada apua vaihtelevat, joten naapuriapuringissä on myös tärkeä päivittää keskinäistä sopimusta auttamisen hyvistä käytännöistä säännöllisin väliajoin.

Omatoiminen palotarkastus

Kyläläiset voivat halutessaan suorittaa myös omatoimisen palotarkastuksen. Omatoiminen palotarkastus on lähinnä oman kohteen tarkastelua palo- ja henkilöturvallisuusasioiden näkökulmasta. Kotona ja työympäristössä vietetään paljon aikaa, jolloin totumme ympäristöömme siinä määrin, ettemme enää havaitse kaikkia siellä olevia turvallisuuteen liittyviä tekijöitä. Omatoiminen palotarkastus herättelee meitä havainnoimaan toimintaympäristöämme ja löytämään sieltä sekä turvallisuuttamme parantavia tekijöitä että korjattavia puutteita.

Paloturvallisuusviikko marras-joulukuussa

Paloturvallisuusviikko järjestetään vuosittain marras-joulukuun vaihteessa, ja sen tavoitteena on parantaa konkreettisesti koko Suomen paloturvallisuutta. Paloturvallisuusviikko alkaa Päivä Paloasemalla -tapahtumilla, joissa perheet pääsevät oppimaan tärkeitä paloturvallisuustaitoja.

Paloturvallisuusviikon aikana kyläläiset voivat tehdä retken kunnan paloasemalle tai järjestää vaikkapa kylätalolle keskitetyn sammuttimien huollon. Myös ikääntyneitä kyläläisiä voidaan auttaa esimerkiksi vaihtamalla heille palovaroittimien paristot. Paloturvallisuusviikko päättyy 1.12. Pohjoismaiseen palovaroitinpäivään, jolloin kylällä voi herättää keskustelua paloturvallisuudesta ja innostaa kyläläisiä ottamaan henkilökohtaisesti vastuuta omasta paloturvallisuudestaan. Vain toimiva palovaroitin pelastaa ihmishenkiä!

- ▶ Tutustu: www.paloturvallisuusviikko.fi

Turvallisemman tilan periaatteet

Turvallisemmalla tilalla viitataan kokoontumisten ja tapahtumien turvallisuuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että ihanteellisessa tilanteessa kullakin osallistujalla on omista taustaominaisuuksista huolimatta yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon perustuva turvallinen ja tervetullut olo kylän tapahtumissa.

Turvallisemmassa tilassa kaikki ovat samanarvoisia riippumatta sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Tasa-arvolla tarkoitetaan sukupuolten välistä tasa-arvoisuutta.

Lisätietoja

- ▶ www.yhdenvertaisuus.fi
- ▶ www.tasa-arvo.fi

Lisätietoa kyläturvallisuuden edistämiseen löydät ainakin seuraavilta sivustoilta:

Keski-Suomen kylät

- ▶ www.kylamme.fi → Tietopankki

Maaseutupolitiikka-sivusto

- ▶ www.maaseutupolitiikka.fi → Päätöksenteon tueksi:
Tietoa ja työkaluja

Suomen Kylät ry

- ▶ www.suomenkylat.fi → Materiaalipankki

Tietoa kylätoiminnan rahoituksesta ja kehittämisestä löydät täältä:

Leader-ryhmät

- ▶ www.leadersuomi.fi

Paloturvallisuus

Kodin ja vapaa-ajan turvallisuus koostuu monenlaisista ennakoivista teoista ja ympäristön turvallisuuden ylläpidosta. Yleisiä tapaturmatyyppejä ovat liikuntatapaturmat kuten esimerkiksi kaatumiset ja puutoamiset. Tutustu www.kotitapaturma.fi -sivustoon ja siellä kuvattuihin tapaturmien välttämisen keinot. Tässä oppaassa käsitellään tarkemmin paloturvallisuutta ja kotitalouksien varautumisen suosituksia.

Paloturvallisuus

Tulipalot voitaisiin useimmiten estää ennalta, sillä yleensä ihmisen oma virheellinen toiminta on edesauttanut tulipalon syttymistä. Voit suojata kotiasi parhaiten toimimalla paloturvallisesti sähkölaitteiden, tulisijojen ja kynttilöiden kanssa.

Hanki kotiisi riittävä määrä palovaroittimia ja pidä ne toimintakunnossa.

Tunne tie turvaan – suunnittele poistumistiet huolella.

Pidä alkusammutusvälineet helposti saatavilla ja opettele käyttämään niitä.

Palovaroitin on henkivartijasi

Palovaroitin on lakisääteinen varuste jokaisessa kodissa ja vapaa-ajan asunnossa. Vuoden 2025 loppuun asukas vastaa palovaroittimen hankinnasta ja ylläpidosta. Vuoden 2026 alusta alkaen rakennuksen omistaja vastaa palovaroittimen hankinnasta ja ylläpitämisestä. Asukas vastaa palovaroittimen toimintakunnan testaamisesta.

Palovaroitin havaitsee pienenkin määrän tulipalossa syntyvää savua. Se on tultakin vaarallisempaa. Pienessäkin palonalussa savu täyttää asunnon muutamassa minuutissa, ja yöllä saatat menehtyä savuun heräämättä, ellei sinulla ole toimivaa palovaroitinta.

Toimiva palovaroitin herättää sinut. Saat aikaa pelastautua ja kutsua apua, ennen kuin on liian myöhäistä. Pidä siis huolta palovaroittimestasi, niin nekin pitävät huolta sinusta. Jokaisen asunnon jokaisessa kerroksessa on oltava vähintään yksi toimiva palovaroitin. Se sijoitetaan makuuhuoneisiin, eteiseen ja ylemmissä kerroksissa portaikon yläpuolelle. Palovaroittimia on oltava vähintään yksi kutakin alkavaa 60 m² kohti.

Palovaroittimien hoito-ohjeet:

- Testaa palovaroittimien toiminta kerran kuukaudessa.
- Vaihda paristot kaikkiin palovaroittimiin vähintään kerran vuodessa, esimerkiksi Pohjoismaisena palovaroitinpäivänä 1.12.
- Vaihda paristo välittömästi, jos palovaroitin alkaa harvaksen piippailla.
- Vaihda palovaroitin uuteen, jos se ei toimi paristonvaihdoista huolimatta. Palovaroittimiin on merkitty sen vanhenemisen ajankohta. Asiantuntijoiden suositus vaihtovälille on 5–7 vuotta. Käyttöolosuhteet, esimerkiksi lämpötilan vaihtelut ja ilmankosteus, voivat vaikuttaa palovaroittimen toimintaan.
- Puulämmitteisiin asuintiloihin suositellaan hätävaroitinta.

Lähes jokainen tulipalo on sammutettavissa heti palon syttyä. Siksi kotona on oltava riittävä määrä alkusammutusvälineitä helposti saatavilla. Niitä on myös osattava käyttää, sillä vain riipeällä ja oikealla toiminnalla tulipalo voidaan tukahduttaa heti alkuunsa tai ainakin rajoittaa sitä tehokkaasti.

Hanki kotiin riittävä määrä palovaroittimia ja pidä ne toimintakunnossa. Tunne tie turvaan – suunnittele poistumistiet huolella. Pidä alkusammutusvälineet helposti saatavilla ja opettele käyttämään niitä.

Hyviä sammutusvälineitä

Sammutuspeite on joka kodin alkusammutusväline. Se soveltuu hyvin esimerkiksi sähkölaite- ja kattilapalojen alkusammutukseen. Sammutuspeitteitä on syytä olla vähintään yksi, ja mikäli asut omakotitalossa, sijoita vähintään yksi peite jokaiseen kerrokseen.

Vesi on tehokas alkusammutuskeino. Sen käyttämiseen tarvitaan ainakin ämpäri tai muu astia, mieluiten sankoruisku tai vesiletku. Vesi ei sovellu rasva- ja sähköpalojen sammuttamiseen.

Käsisammuttimia on sekä neste- että jauhesammuttimia. Niitä on eri tehoisia ja -kokoisia. Suositeltavaa on hankkia kotiin vähintään 13A 144B -luokan sammutin. Osta vain CE-merkinnällä varustettu käsisammutin.

Poistumisturvallisuus

Tarkasta turvallinen vaihtoehtoinen poistumisreitti kaikista kerroksista. Varatie voi olla toteutettu esimerkiksi toisen kerroksen ikkunan kautta. Tuolloin ikkunan edessä ei saa olla sängyn päätyä tai muuta avaamista haittaavaa estettä. Ikkunassa on oltava kiinteät avauskahvat kuten tuuletusikkunoissa on. Lisäksi tarvitaan hätäpoistumistikkaat.

Varautuminen

Erilaisiin häiriötilanteisiin ja poikkeuksellisiin vaaratilanteisiin varautuminen tarkoittaa toimintaa, jolla ehkäistään onnettomuuksien ja valmistaudutaan selviytymään häiriötilanteessa. Jokainen kansalainen on vastuussa omatoimisesta varautumisesta, mutta jokaisessa kylässä on hyvä olla varautumisen suunnitelma kyläläisten yhteisen toiminnan ja keskinäisen avun tukemiseksi.

Omatoimisella varautumisella varmistetaan oma pärjääminen häiriötilanteissa ja säästetään viranomaisten resursseja, jotta he voivat keskittyä onnettomuuden tai häiriön hoitamiseen.

Omatoiminen varautuminen tuo turvaa monenlaisissa tilanteissa:

- Yksinasuva tai perheenjäsen sairastuu eikä ole mahdollista poistua kotoa.
- Liikenneyhteydet katkeavat eikä kauppaan tai apteekkiin pääse.
- Myrsky tukkia liikenteen pitkäksi aikaa ja katkaisee sähköt useaksi päiväksi.
- Vedenjakeluhäiriö vaikeuttaa juoma- ja pesuveden saatavuutta.

Jos sähköt katkeavat

Jos valot sammuvat tai televisio vaikenee, kyse voi olla laiteviasta, sähkökatkosta tai kodin oman sähköverkon viasta. Kokeile ensin, syttyvätkö valot muissa huoneissa ja toimivatko muut kodinkoneet. Varmista sulaketaulusta, että sulakkeet ovat ehjät. Vaihda tarvittaessa palanut sulake uuteen tai nosta vikakatkaisin. Jos koko asunto on pimeä eivätkä mitkään laitteet toimi, pääsulake voi olla palanut.

Kun olet tarkistanut oman kodin sähkölaitteet ja sulakkeet voit selvittää lähialueen tilannetta. Jos mahdollista, kysy tai havainnoi onko naapurustossa muillakin sähkökatko. Oman sähkölaitoksen kotisivulla voi myös olla tietoa asiasta häiriötilanteessa. Seuraa uutisia ja esimerkiksi paikallisradion kanavaa.

Ilmoita sähköyhtiölle linjojen vaurioista

Sähköyhtiöt valvovat jakeluverkkoaan ympäri vuorokauden. Siksi sähköyhtiölle ei tarvitse soittaa heti katkoksen alussa ja kertoa, että sähköt ovat poikki. Odota, kunnes vika on korjattu ja sähköt palaavat. Jos kuitenkin näet, että sähkölinjat ovat vaurioituneet tai niiden päälle on kaatunut puu, siitä on hyvä ilmoittaa.

Silloin kun katko tuntuu pitkittyvän, saat sähköyhtiöltä tietoa katkon syystä ja ehkä arvion sen kestosta. Seuraa radion uutisia. Jos vika on asunnon tai talon omassa verkossa eikä se korjaannu sulaketta vaihtamalla, soita ammattiapua. Korjaustöitä ei saa tehdä omin päin.

Käännä kodinkoneet pois päältä

Kodin valot ja sähkölaitteet on hyvä laittaa pois päältä katkon alettua. Ne eivät kuitenkaan toimi sen aikana. Jätä esimerkiksi yksi valaisin päälle kertomaan, milloin sähköt palaavat. Tärkeintä on katkaista virta liedestä, silitysraudasta, kahvinkeitimestä ja pesukoneesta. Ne voivat aiheuttaa tulipalon, jos ne jäävät päälle sähköjen palauduttua. Pakastimen ja jääkaapin avaamista kannattaa välttää ruokien sulamisen estämiseksi.

Valot sammuvat, patterivalaisimet toimivat

Valot sammuvat, kun sähköt menevät poikki. Toimiva taskulamppu on korvaamaton apuväline muun valaistuksen hävitessä. Sen valossa liikkuminen on turvallisempaa ja esimerkiksi sulaketaulun tutkiminen helpompaa.

Kaikki kotoa löytyvät paristokäyttöiset valaisimet ovat avuksi. Niitä ovat esimerkiksi magneetilla kiinnitettävät pikkulamput sekä ladattavat sähkölyhdyt. Myös jotkut pyörän lamput on mahdollista irrottaa, ja niitä voi käyttää valaisimina. Uuden tekniikan LED-lamput kuluttavat sähköä vähemmän kuin tavalliset taskulamput, joten paristot kestävät niissä pitempään. Kynttilät antavat huoneeseen valoa ja lämpöä. Turvallisinta on polttaa kynttilöitä palamattomalla alustalla tai laakeassa vadissa, jossa on vettä pohjalla.

Varaudu veden tulon katkeamiseen

Veden tulo lakkaa sähkökatkon aikana joko saman tien tai lähituntien aikana. Kodeissa, joihin vesi tulee vesitornista, vettä riittää parista tunnista puoleen vuorokauteen käytön mukaan. Ilman sähköä vesitorni ei täyty uudestaan, sillä vesi nostetaan torniin sähköpumpuilla. Myös veden kulku tornista etäällä sijaitseviin kiinteistöihin vaatii pumppaamista. Myös omaa kaivoa käyttävien pientalojen veden tulo lakkaa välittömästi sähkökatkokseen.

Vaikka vettä tulisikin, sähkön puute lopettaa pian lämpimän veden tulon useimmissa kiinteistöissä. Jos vettä tulee, käytä sitä vain välttämättömään. Jos katko kestää yli tunnin, varaa juomavettä puhtaaseen, kannelliseen astiaan. Jos katko pitkittyy, kuntien viranomaiset aloittavat vedenjakelun. Vedenjakelun käynnistäminen voi kuitenkin kestää, joten pidä kotona varalla pullovetä tai juotavaksi valmista mehua. Jos kylällä on lähde, selvitä sen sijainti ja käyttömahdollisuudet jo ennalta.

Jos vedenjakelu keskeytyy tai vesijohtovesi saastuu, viranomaiset perustavat vedenjakelupisteitä. Onkin tärkeää, että kotoa löytyy kannellisia astioita, joissa vettä voi säilyttää ja kuljettaa. Astioiksi käyvät esimerkiksi puhtaat kannelliset ämpärit tai muoviset mehukanisterit. Kannatta huomioida veden tarve, sillä juomavettä ja muita juomia tarvitaan 16 litraa henkeä kohden viikoksi. Lisäksi vettä tarvitaan hygieniaan ja WC:n huuhteluun. Pidempien häiriötilanteiden varalla on hyvä varata myös jätepusseja, jos vesivessa on kodin ainoa WC.

- Vesihuolto toimii hyvin pitkälti sähkön saatavuuden varassa, esimerkiksi järjestelmät, valvonta, pumppaaminen, kuljettaminen, jakaminen.
- Vesitornin tyhjeneminen tapahtuu parista tunnista muutamaan vuorokauteen.
- Myös taajamien ja niiden ulkopuolisten pienkiinteistöjen vedensaanti sekä lämpimän veden saanti on haasteena.
- Vesihuoltolaitoksen viettoviemäreissä jätevesi liikkuu ilman sähköä, mutta kuljetus verkostossa vaatii pumppaamista.
- Viemäreitä uhkaa sähkökatkoksissa kuivuminen ja tukkeutuminen.
- Viemäripumppujen pysähtyessä vaarana ovat ylivuodot maastoon tai muuhun ympäristöön, ja ympäristövaikutukset voivat olla merkittäviä.

Tulviin varautuminen

Tutustu oman alueen tulvariskeihin ja seuraa kauden mukaan viestintään tulvarisikin muutoksista. Tulviin varautuminen tarkoittaa nimenomaan omien kiinteistöjen ja omaisuuden suojelusuunnitelmaa. Henkilövahingot ovat Suomessa tulvien vuoksi harvinaisia, mutta riskialueilla on syytä varautua myös evakuointiin.

Ajantasaista tietoa tulviin varautumisesta ja tulvariskeistä löydät www.vesi.fi -sivustolta.

Myrskyihin varautuminen

Myrskyihin voi ja kannattaa varautua. Ensiapu- ja alkusammutustaidot sekä erilaiset toimintasuunnitelmat parantavat mahdollisuuksia pärjätä hätätilanteissa. Kotiin ja mökille kannattaa varata kotivaraa voimakaiden ja äkillisten luonnonilmiöiden aiheuttamien sähkökatkojen tai kulkuyhteyksien poikkimenon varalle. Kotivara on joka kodin varmuusvarasto elintarvikkeita, lääkkeitä ja muita välttämättömyystarvikkeita. Veden varastoinniseksi täytyy olla puhtaita, riittävän isoja astioita. Lisäksi on hyvä varmistaa, että yhteydet ulkomaailmaan säilyvät. Puhelelmelle kannattaa hankkia varavirtalähde ja/tai esimerkiksi veivattava laturi. Paristokäyttöinen radio auttaa pysymään ajan tasalla.

Mikäli varavoimaa tarvitaan välttämättä sähkökatkojen aikana, hanki aggregaatti. Varmista etukäteen sen kytkettävyyden ja opettele käyttämään sitä. Sähkökatko sellaisenaan ei ole hätätilanne. Jos sähkökatkon vuoksi tai aikana ilmenee todellisessa henkeä uhkaava hätätilanne, älä epäröi soittaa hätänumeroon 112.

Toimintaohjeita myrskyn varalle

Ennen tilannetta

- Lykkää matkustamista, sillä myrskypuuskat voivat kaataa puita teille tai vaikeuttaa auton ohjattavuutta. Jos autoilu on välttämätöntä, varaa mukaan lämpimät ulkoiluvaatteet, ruokaa ja juomaa.
- Älä lähde vesille.
- Lataa matkapuhelimet, varaa juomavettä ja tarkista taskulampun paristot.
- Kerää pihalta pihakalusteet ja muu irtain tavara, joka voi tuulessa lentäessä aiheuttaa lisävahinkoja.
- Tarkista myös pihapiirin puiden kunto.
- Sulje ovet ja ikkunat. Tarkista etenkin, että kattoikkunat ja parvekelasitukset ovat kiinni.
- Pidä eläimet sisällä.
- Aja auto autotaliiniin tai pois puiden läheisyydestä.
- Kytke pois ne sähkölaitteet, joihin pääset käsiksi.
- Tarkista veneiden kiinnitykset.

Tilanteen aikana

- Siirry sisätiloihin tukevaan rakennukseen, pois ikkunoiden läheisyydestä.
- Telttakatokset, kevyet rakennelmat tai ulkorakennukset eivät ole turvallisia.
- Älä yritä korjata omaisuusvahinkoja myrskyn aikana. Vältä hissien käyttöä sähkökatkosten varalta.
- Varo kaatuvia puita ja sähkölinjoja.
- Suojaudu ulkona kaatuville puille kivien väliin, kalliojyrkänteen juureen tai ojaan.
- Myrskypuuskat voivat suistaa ajoneuvon kaistaltaan tai kaataa kaksipyöräisen ajoneuvon.
- Pysäköi auto suojaan etäälle puista ja sähkölinjoista. Varo sivutuulta, jos ajat metsän keskeltä aukealle alueelle.
- Jos olet vesillä, hakeudu lähimpään rantaan, jos se on turvallista. Laske purjeet ja kiinnitä alus.

Tilanteen jälkeen

- Vältä turhaa matkustamista.
- Varo tielle kaatuneita puita. Varoita muita tielläliikkuja tiellä olevista esteistä esimerkiksi varoituskolmiolla.
- Pysy vähintään 20 metrin etäisyydellä vaurioituneista sähköjohtimista.
- Osittain kaatuneissa tai ristikkäin kaatuneissa puissa voi olla jännityksiä.
- Jos et itse tarvitse apua, auta naapurua.
- Tarkista veneiden kiinnitykset.
- Tarkista rakennuksen kattorakenteet, savuhormit ja ikkunat mahdollisen vaurioitumisen varalta.
- Puhdista tukkeutuneet sadevesijärjestelmät.

Älä koske sähkölinjoihin

Myrskyt kaatavat puita ja heittävät oksia ja muuta roskaa sähkölinjoille. Älä yritä raivata niitä pois. Vaarana on tappava sähköisku. Hyvä nyrkisääntö on, että mihinkään, mikä koskee sähkölinjoihin, ei saa tarttua. Teille ja pihoille kaatuneita irtopuita ja oksia voi raivata pois, jos ne eivät kosketa sähkölinjoja.

Hätänumeron käyttö oikein

Soita hätäpuhelu itse, mikäli mahdollista. On hyvä, että hätäpuhelun soittaa henkilö, jota asia koskee, mikäli tämä vain on mahdollista. Hänellä on useimmiten sellaisia tietoja, joita päivystäjä tarvitsee määrittelyssään avun tarvetta. Välikäsien kautta tuleva puhelu voi pahimmillaan viivästyttää avun paikalle tuloa.

Milloin soitat 112?

- kun kohtaat hätätilanteen tai tarvitset kiireellisesti viranomaisapua paikalle.
- kun tiedät tai epäilet hengen, terveyden, omaisuuden tai ympäristön olevan uhattuna tai vaarassa.
- huomaat onnettomuuden tai tulipalon.
- huomaat meneillään olevan tai tapahtuneen rikoksen.
- on tarvetta ambulanssille tai sosiaaliviranomaiselle.

Älä soita 112-numeroon

- kiireettömissä tilanteissa
- kysely- tai tiedustelutarkoituksessa
- häiriötilanteissa, joissa kukaan ei ole vaarassa: sähkökatkokset, liikenneuhkat.

Muista:

- Turha soitto saattaa viivästyttää hädässä olevan henkilön avunsaantia kohtalokkain seurauksin.
- Hätänumeron väärästä tai ilkivaltaisesta käytöstä voidaan rangaista.

Hätäpuhelun soittajan on hyvä tietää sijaintinsa. Katuosoite ja kunta ovat hätätilanteessa tärkein sijaintitieto. Mitä tarkemmin sijainti on tiedossa, sitä nopeammin saadaan apua. Erityisesti vapaa-ajanviettopaikan tarkat sijaintitiedot on hyvä selvittää etukäteen.

112 Suomi -mobiilisovellus nopeuttaa avunsaantia hätätilanteessa

Sovellus on ladattavissa ilmaiseksi Windows-, Android-, iPhone- ja Jolla-puhelimiin sovelluskaupoista. 112 Suomi on mobiilisovellus hätäpaikannukseen.

Keskeisin sovelluksen käytön hyöty on se, että avunsaanti hätätilanteessa nopeutuu.

- Soittajan tarkka sijaintitieto välittyy hätäkeskukseen automaattisesti, mikä nopeuttaa hätäpuhelujen käsittelyä.
- Apua osataan lähettää paikalle lähimmästä mahdollisesta yksiköstä.
- Avun paikalle tuloa nopeuttaa se, että kohdesijainti on tarkasti tiedossa.

Turvallinen toiminta digitaalisessa ympäristössä

- Älä anna sovelluksille tarpeettomia oikeuksia.
- Sovellusten oikeuksia voi useimmiten muokata myös asentamisen jälkeen.
- Tarkista, onko saamasi viesti liitteineen aito.
- Huijausviesti voi tulla sähköpostitse, tekstiviestinä, puheluna tai yksityisviestinä some-palveluun. Jos epäilet, varmista viestin sisällön oikeellisuus esimerkiksi puhelimitse.
- Salasanaohjelmat ja 2-vaiheinen tunnistautuminen auttavat turvallisessa toiminnassa.
- Tarpeeksi pitkiä ja turvallisia salasanoja on jo vaikea muistaa. Salasanan sijaan voi käyttää myös *salalauseita*. Ota käyttöön 2-vaiheinen tunnistautuminen etenkin sähköpostitileillä, some-palveluissa ja yleisimmissä pilvipalveluissa, aina kun se on mahdollista.
- Suojaudu tietoturvaohjelmistojen avulla.
- Haittaohjelmien torjunta ja palomuri tulevat usein samassa paketissa. Käytä niitä. Noudata myös niiden antamia varoituksia ja ohjeita.
- Tarkista luottokorttilaskusi säännöllisesti.
- Ole tarkkana etenkin nettiostosten jälkeen, koska aitojen verkkokauppojen tietomurrot ovat yleistyneet. Tarvittaessa voit sulkea korttisi. Huomaa, että verkkorikollinen ei jää kiinni ilman rikosilmoitusta.

Turvallisuusvinkit ja -verkotot

Vapaa-ajan asumisen muodot maaseudulla ovat viime vuosina moninaistuneet. Kesämökkeilyn lisäksi monet muut osa-aikaisen maalla asumisen tavat ovat yleistyneet viime vuosina. Verkkoyhteyksien paraneminen on mahdollistanut monien töiden tekemisen monimuotoisemmin missä tahansa. Monipaikkaisuus tarkoittaa sitä, että asutaan ainakin kahdessa eri paikassa ilman, että toinen on yksinomaan vapaa-ajan asumisen paikka.

Monipaikkaisuus vaikuttaa myös maaseudun ja kylien turvallisuus- huoliin ja -resursseihin. Osa-aikaiset asukkaat saattavat olla paikalliselle kylälle resurssi, jotka käyttävät osaamistaan myös kyläyhteisön toimintoihin. Osa heistä ei kuitenkaan kiinnity paikalliseen yhteisöön, mutta hädän hetkellä hekin tarvitsevat avun siinä missä paikallisyhteisön aktiivijäsenetkin. Ilmiönä monipaikkaisuus on sen verran tuore, että konkreettista tietoa sen vaikutuksista maaseudun ja kylän turvallisuuteen on vielä vähän. Vaikutukset varmasti vaihtelevat seudusta toiseen paljon.

72 tuntia -varautumiskoulutukset

Koulutustilaisuuksien tavoitteena on antaa tietoa, kuinka varautua paremmin esimerkiksi pitkäkestoiseen sähkökatkoon. Tällöin avainsanoina ovat omatoimisuus ja omavaraisuus. Kotitalouksien omatoiminen varautuminen on enemmän kuin perinteinen kotivara. Siihen kuuluu myös erilaisia käytännön taitoja, kuten ruokailun järjestäminen ilman sähköä ja juoksevaa vettä. Omatoiminen varautuminen on myös huolehtimista omasta jaksamisesta sekä toisista välittämistä.

► www.72tuntia.fi

Kotitalouksien 72 tunnin varautumissuosituksen ympärille on rakennettu koulutusjärjestelmä sekä mahdollisuus tilata yleisötilaisuus tai webinaari. Löydät koulutushaun täältä: <https://72tuntia.fi/koulutus/>

Ensiapu

Ensiapuvälineet on hyvä tarkastaa kesän kynnyksellä. Laastari, desinfiointiaine ja monet muut tarvikkeet kuuluvat vapaa-ajan asunon varusteisiin. Samalla voi tarkastaa auton ensiapuvälineet. Ulkona liikkuvan on hyvä huomioida metsän asukkien varalta lääkkeitä, joilla esimerkiksi ampiaisen pistoon saa ensiapua. Lompakkoon voi laittaa laastarin, joka saattaa pelastaa tilanteen niin kauppareissulla, veneilläsä kuin pyöräretkellä.

Alkusammutustaidot

Alkusammutusvälineiden tulee olla helposti saatavilla ja käytettävissä. Tulipalon syttyttyä alkusammutus voi pelastaa pahemmilta tuhoilta. Alkusammutuskalustona toimivat tarkastettu sammutuspeite, käsiammutin ja sankoruisku. Puutarhaletkua voi käyttää, kunhan letkua on riittävästi käytössä. Myös hiekalla voi sammuttaa.

Rasvapalon sammuttamiseen ei vettä missään olosuhteissa saa käyttää. Kattilan kansi tai sammutuspeite sen sijaan sopivat rasvapalon ja ulkotulien sammuttamiseen. Ulkotulet tulee polttaa valvotusti tukevassa telineessä siten, että tuuli ei niitä kaada tai ohikulkija vaatteitansa sytytä.

Grillaus

Nestekaasulaitteet on hyvä tarkastaa ennen käyttöä. Letkut tulee vaihtaa, jos niissä näkyy murtumia. Ennen grillausta tulee ruuanlaitolle katsoa hyvä paikka. Esimerkiksi nestekaasugrilliä voi säilyttää rakennuksen vierellä, mutta sitä tulee käyttää muutaman metrin etäisyydellä rakennuksesta. Aurinkoinen keli on grillaajalle usein se paras. Nestekaasupullot eivät aurinkoa kuitenkaan ihannoiki kuten me ihmiset teemme. Propania sisältävän nestekaasupullon pintalämpötila ei saa nousta yli 40 asteen, sillä nestekaasupullon ylipaineventtiili avautuu pullopaineen nousun takia, jonka korkea lämpötila aiheuttaa. Nestekaasupullossa olevat varoitukset kannattaa lukea.

Grillata voi monella tavalla, kuten kertakäyttögrillillä, jonka käytössä kannattaa olla tarkkana. Monen tulipalon syyksi on paljastunut pinnalta kylmä kertakäyttögrilli, jossa käyttäjän tietämättä on edelleen useiden satojen asteiden sisälämpötila. Grilli voi sytyttää tulipalon vielä vuorokauden jälkeen, mikäli se on huolettomasti sammutettu.

Maaseudun tukihenkilöverkko

Maaseudun tukihenkilöverkko on valtakunnallinen vapaaehtoistyöhön perustuva auttamisverkosto, joka tarjoaa keskusteluapua (puhelimitse ja sähköpostilla) kaikille maaseudun asukkaille toimialasta riippumatta. Tukihenkilöverkosta saa luotettavaa ja maksutonta tukea ongelmien ratkaisuun ilman jonoja. Apu on pääsääntöisesti lyhytkestoista (noin 1–6 kk). Tarvittaessa tukihenkilö ohjaa tuettavan ammattiavun piiriin.

► www.tukihenkilo.fi

Mielenterveyden ensiapu -koulutukset

Mielenterveyden ensiapu on MIELI Suomen Mielenterveysseura ry:n rekisteröimä tavaramerkki. Koulutukset soveltuvat kaikille, jotka ovat kiinnostuneita oman ja läheisten henkisen hyvinvoinnin ylläpitämisestä ja mielenterveysosaamisen vahvistamisesta. Koulutukset eivät kuitenkaan sovellu akuutissa kriisissä oleville. Koulutukset eivät myöskään ole terapiaryhmiä.

Mielenterveys on voimavara, joka mahdollistaa monia asioita elämässä. Mielenterveys ei ole vain mielen sairauksiin puuttumista vaan mielen hyvää vointia ja ihmisen kykyä selviytyä arjessa. Hyvää mielen terveyttä ovat myös ihmisen kyky luovuuteen ja läheisiin ihmissuhteisiin.

Mielenterveyden ongelmat ja häiriöt voivat ilmetä monin tavoin ja oirein. Häiriöistä on kyse silloin, kun oireet rajoittavat yksilön toiminta- ja työkykyä, osallistumis- ja selviytymismahdollisuuksia tai aiheuttavat kärsimystä ja psyykkistä vajaakuntoisuutta. Läheisten tuella on suuri merkitys häiriön hallinnassa pysymisessä ja henkilön kuntoutumisprosessissa.

MIELI ry järjestää ensiapukoulutuksia tilauskoulutuksena.

► www.mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/

Osoitemerkintä

Avun perille löytäminen on yksi tärkeimmistä asioista hätäpuhelun lisäksi. Osoitemerkintä edesauttaa onnettomuuden hoitoa. Avun perille tulo saattaa katketa kerrostalossa lukitulle alaovelle, mökkitiellä puomiin tai puutteellisiin osoitemerkintöihin; niihin merkkeihin, jotka ovat siellä puskan takana. Näkyvä ja selkeä osoitemerkintä auttaa avun perille ja samalla omat vieraat löytävät perille. Puutteellisen osoitemerkinnän takia pihassa saattaa pyöriä ulkopuolisia etsiessään toista, yhtä huonosti merkittyä vierailupaikkaa.

Mökkiläinen voi tulostaa tai mökkiläiselle voi viedä lahjaksi sijaintitietolomakkeen, jonka avulla hätäkeskus (soitettaessa numeroon 112) pystyy paikantamaan kohteen ja sitä kautta ohjaamaan avun perille. Sijaintitieto-lomakkeessa on valmiina koordinaatit ja muut tarvittavat tiedot avun hälyttämiseen. Lomakkeen voi laminoida tai kehystää eteisen seinälle, jolloin ohje on helposti käytettävissä. Ohjeen avulla myös vieraat pystyvät hälyttämään apua oikeaan paikkaan. Muistathan edellä mainitun 112-sovelluksen!

Tulisijat

Uunin, kiukaan tai muun tulisijan käytössä ei eteenkin talven jäljiltä saa olla liian innokas. Ensimmäisellä pesällisellä ei saa savustaa itseään ulos tai halkaista piippua.

Nuohooja tulee kutsua vuoden välein kylään tai yksityiskäytössä oleviin vapaa-ajan asuntoihin kolmen vuoden välein. Nuohoojaa varten tulee olla turvallinen kulkuyhteys piipulle eli käytännössä kiinteät seinä- ja lapetikkaat.

Turvalliseen puulämmitykseen kuuluu myös tulisijan edustan tulenkestävä kipinäpelti, säännöllinen jäähtyneiden tuhkien poistaminen ja peltien sulkeminen vasta kun liekkiä ei näy enää lainkaan. Puulämmitteisissä rakennuksissa on aina tärkeä olla häikävaroitin.

Suomessa on lukuisia järjestöjä, kuten Suomen Punainen Risti, Va-pepa ja sopimuspalokunnat, jotka auttavat kansalaisia hätätilanteissa viranomaisten lisäksi.

Suomen Punainen Risti

Suomen Punainen Risti on yksi Suomen suurimmista kansalaisjärjestöistä, joka auttaa apua eniten tarvitsevia kotimaassa ja ulkomailla. Suomen Punaisella Ristillä on paikallisosasto lähes jokaisessa maamme kunnassa. Osastot toteuttavat myös ennakoivaa turvallisuustyötä, kuten valmiussuunnittelua, ensiapu- ja pelastuspalvelukoulutusta, keräyksiä katastrofirahastoon, joten kylän turvallisuusasioissa kannattaa ottaa

myös yhteyttä paikalliseen Punaisen Ristin osastoon ja pyytää heidät mukaan turvallisuustoimintaan.

- ▶ www.punainenristi.fi

Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (Vapepa)

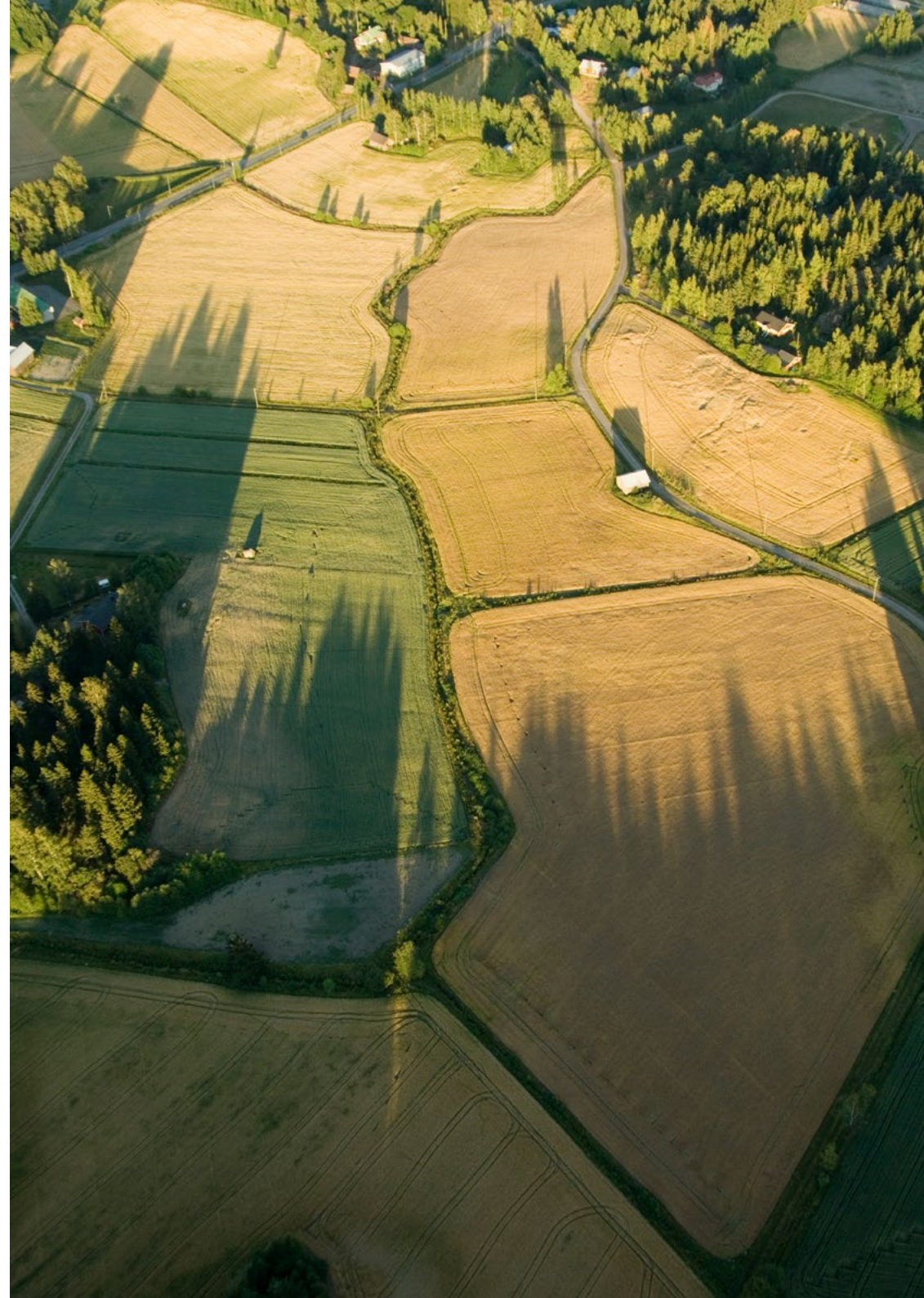
Tänä päivänä Vapepa on yli 50 järjestön ja yhteisön yhteenliittymä. Sen vapaaehtoiset hälytysryhmät auttavat viranomaisia erityisesti sellaisissa pelastustehtävissä, joihin tarvitaan paljon auttajia. Yleisimmin Vapepa hälytetään avuksi kadonneen henkilön etsintään, mutta viranomainen voi käyttää koulutettuja vapaaehtoisia myös muissa onnettomuustilanteissa; esimerkiksi maa-, vesi- ja ilmaliiikenneonnettomuuksissa, myrskytuhoissa ja muissa ympäristöonnettomuuksissa, rakennus ja maastopaloissa sekä erilaisissa normaaliaikojen häiriötilanteissa. Näissä Vapepaa voidaan käyttää muun muassa ensiaputehtäviin, henkiseen tukeen, huollon järjestämiseen, viestitykseen ja evakuointiapuun (kirjaaminen, opastus, kuljetukset).

Vapepan ryhmät kannattaa huomioida kylien turvallisuutta suunniteltaessa ja liittää mukaan turvallisuusjärjestelmään.

- ▶ www.vapepa.fi

Muita keskeisiä järjestöjä ovat muun muassa:

- ▶ www.evl.fi
- ▶ www.naistenvalmiusliitto.fi
- ▶ www.martat.fi
- ▶ www.maajakotalousnaiset.fi
- ▶ www.mpk.fi

Suomen Pelastusalan
Keskusjärjestö

SPEK